

Ҳаддингиздан ошманг

Image not found or type unknown

19:00 / 02.04.2025 1562

﴿٨٧﴾ الْمُعْتَدِينَ يُحِبُّ لَا إِلَهَ إِلَّا تَعْتَدُوا وَلَا لَكُمْ اللَّهُ أَحَلَّ مَا طَيَّبْتُمْ حَرَّمُوا لِأُولِي الْأَمْنَةِ الَّذِينَ يَتَأْتِيهَا

«Эй иймон келтирганлар! Аллоҳ сизга ҳалол қилган пок нарсаларни ҳаром қилманг. Ҳаддингиздан ошманг. Албатта, Аллоҳ ҳаддидан ошувчиларни севмас» (Моида сураси, 87-оят).

﴿٨٨﴾ مُؤْمِنُونَ بِرَبِّهِمْ الَّذِي آتَاهُم مِّن لَّدُنْهُ رِزْقًا مِّن مَّا رَزَقَهُمْ مَّعًا وَكُلُوا

«Ва Аллоҳ сизга ризқ қилиб берган нарсалардан ҳалол-покларини енглар. Ўзингиз иймон келтирган Аллоҳга тақво қилинг» (Моида сураси, 88-оят).

Аввал ўтган оятларда ва уларнинг тафсирида Аллоҳ ҳалол қилган нарса пок ва фойдали бўлиши айтилган эди. Бу ерда ўша покиза ва ҳалол нарсаларни ҳаром деб ҳукм чиқариш мумкин эмаслиги таъкидланмоқда. Чунки ҳукм чиқариш, жумладан, нима ҳалолу нима ҳаромлигининг ҳукмини чиқариш ҳам Аллоҳ таолонинг Ўзигагина хосдир. Ким Аллоҳ ҳалол деган нарсани ҳаром деса ёки Аллоҳ ҳаром қилган нарсани ким ҳалол деса, кофир бўлади. Ундай одам Аллоҳнинг илоҳлик сифатига – шариат ҳукмларини чиқариш сифатига шерик бўлишга уринган бўлади. Шунингдек, бир киши ўзи учун ҳам бундай ҳукмни чиқариб, буни қандайдир диндорлик сифатини зиёда қилишга уриниш, деб ўйлаши ҳам нотўғридир. Бундай иш диндаги ғулув – ҳаддан ошиш ҳисобланади. Ушбу оятнинг нозил бўлиш сабаби бу фикрни таъкидлайди.

Имом ибн Жарир Тобарий куйидагиларни ривоят қиладилар:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бир куни ўтириб, одамларга ваъз-насиҳат қилдилар, аммо ортиқча қўрқитмадилар. Сўнгра туриб кетдилар. Шунда у кишининг саҳобаларидан баъзилари:

«Агар янги бир иш қилмасак, нима деган одам бўламиз. Насоролар ўзларига бир қанча нарсаларни ҳаром қилишган, биз ҳам ҳаром қилайлик», – дейишди. Баъзилари ўзига гўшт ейишни ҳаром қилди, баъзилари соннинг юқори қисмини ейишни ҳаром қилди. Бошқалари кундузи овқат ейишни, яна бошқалари аёлларни ўзларига ҳаром қилди. Бу гап Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга етиб борганда:

«Аёлларни, таомни ва уйқуни ўзига ҳаром қилганларга нима бўлди?! Огоҳ бўлинглар, мен ухлайман ҳам, бедор ҳам бўламан, рўза ҳам тутаман, оғзим очиқ ҳам бўлади. Аёлларни никоҳимга ҳам оламан. Ким мендан юз ўгирса, мендан эмас», – дедилар. Шунда Аллоҳ «Эй иймон келтирганлар! Аллоҳ сизга ҳалол қилган пок нарсаларни ҳаром қилманг. Ҳаддингиздан ошманг» оятини нозил қилди.

Аллоҳ таоло Ўзи белгилаб берганидан кам ишни қилиш нуқсон ва гуноҳ бўлганидек, Унинг белгилаб берганидан ортиқча қилишга уриниш ҳам тажовузкорлик ва гуноҳ ҳисобланади.

Шу қоидага кўра, Аллоҳ таоло ҳалол қилиб қўйган нарсани ўзига ҳаром қилиб, ўзини ўша нарсадан тийиш билан гўё Аллоҳга қурбат ҳосил қилишга уриниш ҳам гуноҳдир. Чунки ҳалол ва ҳаром ҳақида ҳукм чиқаришнинг ягона соҳиби Аллоҳ таолодир, бошқа эмас.

Имом Бухорий ва имом Муслимлар Анас розияллоху анҳудан қилган ривоятда қуйидагилар айтилади:

«Уч кишилик гуруҳ Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг завжаларининг уйларига Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг ибодатлари ҳақида сўраб келди. Бас, уларга (бу ҳақда) хабар берилганда, у (ибодат)ни оз санагандай бўлдилар. Шунда Улар:

- Биз қаёқда-ю, Набий соллаллоху алайҳи васаллам қаёқдалар, у зотнинг ўтган-у, қолган гуноҳлари мағфират қилинган, - дедилар. Улардан бири:

- Мен абадул абад тунларни намоз ўқиш билан ўтказаман, - деди. Бошқаси эса:

- Мен умрбод рўза тутаман, оғзим очиқ юрмайман, - деди. Яна бошқа бири:

- Мен аёллардан четда бўламан, абадул абад уйланмайман, - деди.

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам уларнинг олдиларига келиб:

- Шундай, шундай, деганлар сизларми?! Аммо Аллоҳга қасамки, мен Аллоҳдан энг қўрқувчироғингизман ва Унга энг таҳводорингизман. Лекин рўза ҳам тутаман, оғзим очиқ ҳам бўлади. Намоз ҳам ўқийман, ухлайман ҳам, аёлларга уйланаман ҳам. Бас, ким менинг суннатимдан юз ўгирса, мендан эмас, - дедилар».

Шу билан Аллоҳ ҳалол қилган нарсаларни ўзига ҳаром қилиб, онт ичиш ёки вазифа қилиб олиш бекор қилинди. Ҳамда Аллоҳ ҳалол қилган нарсаларни ҳаром қилишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқлиги таъкидланди.

«Тафсири Ҳилол» китоби асосида тайёрланди